

Šauinis mūsų jaunuolai vėl grįžo iš Sibiro. Ačiū Dievui, ne iš tremčių, bet iš sunkios, įdomios ir kilnios ekspedicijos. Lankė tremčių vietas ir Lietuvos tremtinių kapines, pasak Maironio, „už Uralo, žemės galo, ne po savo šalį“. Aptarkė tas kapines, kiek įstengė, įsidėmėjō ir apraše, o dar sutiko, kaip skaitėme, ir nemažai dorų rusų, kurie pri tarė jų žygiams: „Sviatoje de lo“.

Norinčiųjų dalyvauti buvo kur kas daugiau, nei atrinkta, o kitais metais bus dar kelis kartas daugiau. Ekspedicijų dalyviai susitinka su bendraamžiais (ir ne tik) visoje Lietuvoje, turi ką papasakoti. Taip Lietuvos jaunimas grįžta ne iš geografinės, bet iš jam gresiančios dvasinės tremties – jei tévynės praeitis ir dabartis darytuosi bereikšmės. Tolimi kapai ir paprasti klausimai: kodėl? už ką? atveria savivaką, kuo esame ir kam gyvename, anu kartu palikuonys. Gyvename geram darbui, mažu mažiausia.

Toks geras darbas yra ir mūsų lietuviškų kapinių tolimesė žemėse pagerbimas aplankant ir bent kiek aptvarant, ir naujų, patvaresnių paminklų kai kur pastatymas, ir itin svarbus tos lemties pėdsakų užfiksavimas, dokumentacija. Teatsiranda organizacijų ir mecenatų, kurie finansuotų jaunimo ekspedicijose surinktų fotografijų albumų išleidimą – štai atminties paveldas ir Lietuvos pėdsakai, kiek jų dar buvo 2006-aisiais, 2007-aisiais, bus 2008-aisiais... Hitlerinės tironijos pėdsakai – lageriai, kankinių kapinės – Europoje saugomi, prižiūrimi, tai daugelio lankomos vietas. Stalino ir postalinės sovietinės tironijos pėdsakai arba užtrinami, arba jiems leidžiama „natūraliai“ sunykti. Todėl dokumentacija visko, kas dar likę, yra ypatingai svarbi lietuviškai ištikimybėi ir istorinei tiesai liudyti.

Beje, baisus nacių ir sovietų išteigtas bei naudotas mir-

ties lageris yra ir Lietuvoje, Macikuose, prie Šilutės. Tu masinių kapinių vaizdas ir sukrečiantis, ir pamokantis – tegul susipažsta jaunieji Sibiro žygeivai su čia pat turimu Sibiru. Jeigu per tūkstantį jų norėjo vykti į tolimą Krasnojarsko kraštą, tai sukvieskime ne mažesnį sąskrydį. Macikuose galbūt šių Vėlinių išvakarėse. Ten, Sibire, istorinius

kapus apleido ir naikina Rusijos valdžia; čia – Lietuvos valdžia. Tačiau jaunimas gali ateiti į dorą talką, kad nebūtų gėda atvežti į Macikus ir užsienio delegacijas. Juk ten palaidota nemaža prancūzų, brių, amerikiečių karo belaisvių, ne tik lietuvių, lenkų ir vokiečių. Lietuviai – tai pasipriešinimo dalyviai, ir Macikuose yra šiandien liūdniau-

Apleistos lietuvių kapinės Sibire
Nuotrauka iš redakcijos archyvo

Kodėl Seimo kontrolieriams reikėtų suteikti teisę tiesiogiai kreiptis į Konstitucinį Teismą

Šiu metų pavasario sesijos paskutiniame posėdyje Seimas priėmė individualaus konstitucinio skundo įtvirtinimo koncepciją, kurią įgyvendinės piliečiams ar juridiniams asmenims būtų suteikta teisė tiesiogiai skubtis Konstituciniam Teismui (KT) (LR Seimo Nutarimas XP-2310(2), 2007-07-04). Sąlyga – iki tol turi būti išnaudotos visos vietinės teisinės gynybos priemonės. LR Konstitucijos 106 straipsnis numato, kad teisę kreiptis į KT šiandien turi Vyriausybė, Prezidentas, penktadalis Seimo narių ir teismai. Kadangi eiliiniai piliečiai tiesiogiai negali kreiptis į KT, jų skundai retai patenkra į paminėtų konstitucinių subjektų akiratį. Teismai šio aktyvumo nereiškia, nes nenori, kad būtų paneigtų jų pačių sprendimai. Priimdamas koncepciją mūsų Seimas atsižvelgė į nepaprastai aukštą piliečių nepasitikėjimą teismais, visa mūsų teisine sistema. Teismais nepasitiki

daugiau nei du trečdaliai gyventojų. Mūsų piliečių taip pat netenkina sudėtingas ir mažai efektyvus kelias į Strasbūro teismą. Nuo 1995 metų į Strasbūro Teismą pateikta 2300 pareiškimų. Didžioji jų dalis pripažinti nepriimtinais. Priimti 29 (1,3 proc.) sprendimai prieš Lietuvą dėl bylos esmės.

Ar gali mūsų piliečiai tikėtis žmogaus teisių gynybos pagrėjimo, jei ateityje pavyktų įgyvendinti LR Seimo pavasario sesijoje priimtą individualaus konstitucinio skundo įtvirtinimo koncepciją? Ir taip, ir ne.

Turinčiose patirtį demokratinėse valstybėse pastebėta, kad vien individualaus konstitucinio skundo tenkinimo faktas pareiškėjui sukelia pozityvų psychologinį ir moralinį efektą, kuris kai kada svarbesnis nei palankaus sprendimo konkreti nauda. Pateikiamai ir rimtas abejones sukeliantys argumentai. Tai – ženklus biudžeto asignavimų padidinimas KT pertvarkai,

teisėjų rato išplėtimui atrenkant tūkstančius skundžiamų bylų. Piliečiai būtų priversti samdyti advokatus, apmokėti žyminį mokesčių, kelis metus laukti KT sprendimo. O sulauktų menko efekto, pavyzdžiui, turinčiose individualų konstitucinį skundą Vokietijoje ir Vengrijoje pripažista ma vos keli procentai (ar jų dalys) skundų, kurie atnaujina bylas (A. Čepas, P. Ragauskas ir kiti, 2007). Jei taip, ar tai padidintų visuomenės pasitikėjimą Lietuvos teisine sistemoje, ar neatsigrėžtų lazda savo antru galu?

LR Seimo Žmogaus teisių komitete pasiūliau svarstyti klausimą dėl juridinių subjektų, kuriems suteikta teisė kreiptis į KT, išplėtimo. Logiškiausia būtų šią teisę suteikti Seimo kontrolieriams. Kodėl? Jie turi tiesioginį kontaktą su besiskundžiančiais piliečiais ir pirmieji parengia rekomendacijas dėl galimų teisės aktų pažeidimų.

(keliamas į 4 psl.)

Jaunimas grįžta

siai atrodančios bevardžių Lietuvos karių kapinės. Paminklėlių jiems pastatė, atrodė, kažkuri vokiečių organizacija... Sukrusk, jaunime, viskas čia pat.

O dėl tolimiausių kapinių, tai yra ir Vorkuta su visa Komija, ir Barnaulas, kuriame Maskva neleido pastatyti paminklo kankintiems ir išmarintiems lietuviams, ir Trofimovsko sala Lenos žiotyse. Perskaitykime Dalios Grinkevičiūtės atsiminimus iš to pragaro, ir įsiminsime aprašymą, kaip žiemą storame upės lede kertamos eketės ir į jas grūdami sušalę, prieš tai stirtomis krautu nelaiminguju kūnai. Taigi Lena, Šiaurės ledžiūris ir Arktikos vandenynas ligi tos į dugnį išdidžiai įbestos gailelės – darvienos neįsmatuojamos tremtinių kapinės. O kur ilsisi lietuvių – ten Lietuva. Nepamirškime, ne mažinkime jos!

**Prof. Vytautas LANDSBERGIS,
Europos Parlamento narys**

Paminėjome Dainavos apygardos vadų žūties metines

Rugpjūčio 11d. Alytaus Šv. Angelų bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už Alytaus r. Punios šile žuvusius partizanus – Dainavos apygardos. I Punios šilą prie restauruotos slėptuvės-vadavietės susirinko žmonės pagerbti partizanų atminimą. Punios vadavietę aplankė svečiai iš Panevėžio, Varėnos, Druskininkų, Lazdijų, Alytaus. Tai – Laisvės kovų dalyviai, karrai, šauliai. Visi gyvai domėjosi Laisvės kovų istorija. Miško tylą sudrumstė saliutas, primindamas, kad čia prieš 60 metų aidėjo šūviai, sprogo granatos. Partizanų vadų žūties vietoje padėta gėlių.

Kalbėjo LLKS prezidiumo pirmininkas dim. plk. Jonas Čeponis, partizanų vado dukte A. Ramanauskaitė-Skočauskienė, kiti renginio dalyviai. Visi kalbėjusieji akcentavo, kad ginkluotas pasipriešinimas sovietų okupacijos metais buvo tragiškiausias laikotarpis Lietuvos istorijoje. Prisminta ir 1947 m. rugpjūčio

11 d., kai slėptuvę užklupo MVD kariuomenė. Partizanai priešinosi, naikino dokumentus. Nelygoje kovojo žuvovo: Dainavos apyg. vadas, kpt. Domininkas Jėčys-Ažuolis, g. 1898 m.; Dainavos apyg. štabo viršininkas Jonas Pilinskas-Krūmas, g. 1908 m.; Margirio grupės štabo viršininkas Mykolas Petruskas-Aras, g. 1908 m.; štabo darbuotojas Vaclovas Kavaliauskas-Juodvarnis, g. 1924 m. Paimti gyvi: agitacijos viršininkas Vincas Juozaitis-Vyturys, g. 1922 m.; apyg. štabo viršininko pav. Juozas Puškorius-Girinis, g. 1912 m.; ryšių ir žvalgybos sk. viršininkas Antanas Macevičius-Linas, g. 1915 m.; Vaidoto grupės vadas Juozas Petraška-Patrimpas, Lapaitis, g. 1916 m.

Renginį pajairino LPKTS Alytaus ir Lazdijų filialų chorų atliekamos dainos.

**Dim. kpt. Kazimieras SAVIČIUS,
LLKS Dainavos apyg. vadas**

Lietuvos Respublikos pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijoms dalyvių teisinių statuso įstatymas

Lietuvos Respublikos Seimas, vadovaudamas Konstitucijos nuostatomis, kad Tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę priešintis bet kam, kas prievara kėsinasi į Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką, ir valstybės gynimas nuo išorės ginkluoto užpuolimo yra kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga;

konstatiuodamas, kad:

nuo 1939 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos teritorijos dalis, nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. visa Lietuvos valstybės teritorija buvo okupuota, ir primesti okupacių režimai buvo neteiseti;

1940–1990 m. Lietuvoje įvairiomis formomis – karinėmis ir politinėmis – vyko pasipriešinimas (rezistencija) SSSR ir Vokietijos okupacijoms valdžioms;

1941 m. birželio 22–28 d. vyko ginkluotas Lietuvos sukilimas, trumpam leidęs atkurti valstybės nepriklausomybę ir sudaryti Laikinąją vyriausybę;

okupacinių režimų laikotarpiu Lietuvos Respublikai Vakarų valstybėse oficialiai atstovavo Lietuvos diplomatinė tarnyba;

1944–1953 m. Lietuvoje vyko tautos ginkluotas pasipriešinimas – Lietuvos partizaninis karas prieš Sovietų Sąjungos okupacine kariuomenę ir okupacinių režimų struktūras, o partizanų vadovybė buvo aukščiausioji teisėta Lietuvos politinė ir karinė valdžia, užsienyje atstovaujama Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komitetas;

1944 m. vasario 16 d. Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto deklaracija ir 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos politinė deklaracija reiškė suverenią tautos valią ir nepriklausomos demokratinės Lietuvos valstybės testinumą;

Lietuvos Respublikos kariškiai, vaidus reikalų sistemos parėgūnai, sukarintų organizacijų nariai, taip pat valstybės civilinių ištaigų pareigūnai ir taranautojai, mokslo ir kultūros veikėjai, vienuomeninių ir politinių organizacijų nariai bei kitos Lietuvos Respublikos piliečiai, kurie iki 1940 m. birželio 15 d. veikė stiprindami Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką ir dėl šios veiklos pirmosios sovietų (1940–1941 m.) okupacijos metu buvo suimiți, įkalinti ar nuteisti mirties bausme ir mirties bausmė įvykdymas arba buvo nužudyti, žuvo, mirė įkalinimo metu;

tautiskai nusiteikusi Lietuvos inteligentija priešinosi nacistiniams okupaciniams režimui, kvietė gyventojus nebendradarbiauti su nacistinio režimo institucijomis; visuomenės pastangomis buvo sužlugdytas SS batalionų Lietuvos formavimas;

buvu siekiama ir nuolatos

ieškoma būdų ir galimių atkurti nepriklausomą Lietuvos valstybę;

Lietuvos piliečiai tremtyje ir GULAG'o lageriuose įvairiais būdais kovojo prieš smurtą ir okupacinių režimą;

atsižvelgdamas į tai, kad 1996 m. lapkričio 28 d. įstatymu Nr. VIII-11 ginkluoto pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviai paskelbti Lietuvos kariais savanoriais ir priapžinti jų kariniai laipsniai bei apdovanojimai,

priima šį įstatymą.

1 straipsnis. Įstatymo pa-skirtis

Šis įstatymas apibrėžia pasipriešinimo nacistinės Vokietijos ir Sovietų Sąjungos okupacijams režimams dalyvių – karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių bei jems prilyginėtų asmenų – kategorijų sąvokas ir nustato pagrindinius pasipriešinimo dalyvių teisinių statuso pripažinimo kriterijus.

2 straipsnis. Kariai savanoriai

Kariai savanoriai yra ginkluoto pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviai:

1) 1941-ųjų birželio 22–28 d. dienomis ginkluoti kovoje su okupacijos valdžios struktūromis, taip pat šio sukilmuo vadovai ir štabų nariai;

2) Vietinės rinktinės kariai;

3) Tėvynės apsaugos rinktinės kariai;

4) partizanai, kurie priklauso ginkluoto pasipriešinimo struktūroms, davę priesaiką ir jos nesulaužę, turėjo atpažinimo ženklus ir ginklus, gyveno nelegaliai, taip pat rezervinių būrių, organizacinių skyrių bei kitų slaptųjų ginkluoto pasipriešinimo struktūrų nariai, kurie davę priesaiką ir jos nesulaužę, turėjo ginklus ir vadovybės įsakymu dalyvavo kautynėse ar kitose ginkluotose operacijose, taip pat partizanų ryšininkai ar remėjai, patekę į kautynių situaciją, su ginklu dalyvavę šios kautynėse ir jų metu suimiți, sužeisti, žuvę ar mirė įkalinimo metu;

3 straipsnis. Asmenys, prilyginami kariams savanoriams

Kariams savanoriams prilygintais asmenimis pripažinti:

1) asmenys, kurie 1940 m. birželio 15 d. ėjo Lietuvos Respublikos tikrajā karo ar policijos tarnybā ir kurie pirmosios sovietinės okupacijos (1940–1941 m.) metu buvo suimiți arba ištremti ar būdami tremtyje suimiți, įkalinti ir nuteisti mirties bausme ir mirties bausmė įvykdymas arba buvo nužudyti, žuvo, mirė įkalinimo metu;

2) asmenys, kurie organizo-

vo ar dalyvavo GULAG'o politinių kalinių sukilimuose ir sukilimų malšinimo metu žuvo arba po numalšinimo buvo nuteisti papildoma bausme ar perkelti į uždaruosius kalėjimus ar baužiamuosius lagerius.

4 straipsnis. Laisvės kovų dalyviai

Laisvės kovų dalyviai yra neginkluoto pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviai:

1) partizanų ryšininkai ir remėjai;

2) 1940–1990 m. veikusiu ir siekius atkurti Lietuvos nepriklausomybę pogrindinių organizacijų nariai, pogrindžio spaudos leidėjai, bendradarbiai ir platintojai; taip pat pasipriešinimo akcijų dalyviai ir asmenys, kitokias būdais ar veiksmais dalyvavę kovoje už Lietuvos nepriklausomybę.

5 straipsnis. Asmenys, prilyginami laisvės kovų dalyviams

Laisvės kovų dalyviams prilygintais asmenimis pripažinti:

1) Lietuvos Respublikos atsargos karininkai, buvę vidaus reikalų sistemos pareigūnai, sukarintų organizacijų nariai, taip pat valstybės civilinių įstaigų pareigūnai ir tarnautojai, mokslo ir kultūros veikėjai, vienuomeninių ir politinių organizacijų nariai bei kitos Lietuvos Respublikos piliečiai, kurie iki 1940 m. birželio 15 d. veikė stiprindami Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką ir dėl šios veiklos pirmosios sovietų (1940–1941 m.) okupacijos metu buvo suimiți, įkalinti ar nuteisti mirties bausme ir mirties bausmė įvykdymas arba buvo nužudyti, žuvo, mirė įkalinimo metu;

2) asmenys, kurie organizavo ar dalyvavo GULAG'o politinių kalinių masiniuose streikuose ir streiku malšinimo metu žuvo arba po numalšinimo buvo nuteisti papildoma bausme ar perkelti į uždaruosius kalėjimus ar kitus ypatinguosius lagerius.

6 straipsnis. Įstatymo taisyklės

1. Dėl kario savanorio ir laisvės kovų dalyvio statuso pripažinimo gali kreiptis:

1) pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyviai;

2) pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių giminičiai (sutuoktiniai, vakių, įvaikiai, taip pat broliai ir seserys);

3) pasipriešinimo (rezistencijos) tų pačių organizacijų ar akcijų dalyviai;

4) politinės ir vienuomenės organizacijos.

2. Kario savanorio ir laisvėskovų dalyvio statusas nepripažintas asmenims, kurie:

1) įvykdė karo nusikaltimus, nusikalto žmoniškumui,

įsakė žudytį ar žudę taikius gyventojus arba dalyvavo darant šiuos nusikaltimus;

2) buvo Sovietų Sąjungos ir nacistinės Vokietijos repressinių institucijų kadriniai darbuotojai bei šių institucijų agentai ir informatorai, sėmningai bendradarbiavę su okupacinių režimų represinių institucijomis;

3) buvo nacionalsocialistų ir komunistų partijų vadovaujančios darbuotojai, taip pat organizacijų ar struktūrų, kurių veikla nukreipta prieš Lietuvos nepriklausomybę ir teritorijos vientisumą bei jos gyventojus, nariais. Komunistų partijos vadovaujantiems darbuotojams yra priskiriami LKP CK sekretoriai, padaliniai vadovai (iki skyrių instruktorių), rajonų komitetų sekretoriai, padaliniai vadovai ir instruktoriai, imonių ir organizacijų etatiniai partijos sekretoriai;

4) išdavė bendražygius, o šie dėl to buvo įkalinti, nuteisti, ištremti ar žuvo;

5) buvo partizanai bei kitų slaptųjų ginkluoto pasipriešinimo struktūrų nariai ir sulaužė priesaiką, iki 1953 m. imtinai pasitraukė iš partizanų struktūrų (dezertyravo), registravosi pagal okupantų skelbtas amnestijas, legalizavosi ir atskleidė veikimo pa-slaptis ar išdavė bendražygius, o šie dėl to buvo įkalinti, nuteisti, ištremti ar žuvo.

3. Šio straipsnio 2 dalies nuostata dėl kario savanorio ir laisvės kovų dalyvio statuso nepripažinimo asmenims, išvardytiems šio straipsnio 2 dalies 2, 3 ir 5 punktuose, netaikoma, jeigu šie asmenys tuo metu bendradarbiavo su pasipriešinimo (rezistencijos) organizacijomis ar institucijomis irvykdė jūs specialias užduotis.

7 straipsnis. Baigiamosios nuostatos

1. Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija išvadą dėl kario savanorio, laisvės kovų dalyvio teisinių statuso pripažinimo ar nepripažinimo ne vėliau kaip per 12 mėnesius nuo prašymo padavimo dienos pateikia Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinių direktorių. Šis, remdamasis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos išvada, priima sprendimą. Pareiškėjas, nesutinkantis su sprendimui dėl statuso nepripažinimo, gali ji apskusti administraciniu teismu per 30 dienų nuo pranešimo gavimo.

2. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras nustato GULAG'o politinių kalinių sukilimų ir masinių streikuų sąvoką apibrėžimą ir kriterijus.

Šis įstatymas įsigalioja nuo 2008 m. sausio 1 d.

Ingrida VĖGELYTĖ

Lietuvoje donkichotams nėra teisinių pagrindo

Rugpjūtį Tėvynės sąjunga išplatino pareiškimą, raginantį apginti piliečių teisę ginti viešajį interesą.

"Tėvynės sąjunga rėmė ir toliau visokeriopai remis teisėtės piliečių iniciatyvas ginti viešajį visuomenės interesą bei Konstitucijoje įtvirtintas piliečių teises. Tėvynės sąjunga apsiima daryti viską, kad artimiausiu metu būtų priimtas tokis Viešojo intereso gynimo įstatymas, kuris nedviprasmiškai ir aiškiai įtvirtins piliečių teisę ginti viešajį interesą", – rašoma partijos pareiškime.

Stojo ginti gynėjų

Šis griežtas pareiškimas gime po to, kai verslo įmonė "Rojaus apartamentai", nusipirkusi Vilniuje "Lietuvos" kino teatro pastatą ir numociusi įj nugriauti bei pačiamė Vilniaus centre, kur žemės kainos kosminės, pastatyti namą, griebesi radikalių prie-monių prieš norinčius šį kino teatrą išsaugoti vilniečius. Verslininkai padavė į teismą keturis protesto iniciatorių ir siekia iš jų prisiteisti daugiau nei 200 tūkst. litų (dabar ieškinys išaugo net iki 600 tūkst. litų!). Negana to, bendrovė teismo prašo taikyti laikinąją apsaugos priemonę – areštuo-ti atsakovų turtą. Šis ieškinys grindžiamas tuo, kad neva minimi keturi fiziniai asmenys, pagal dabar galiojančius Lietuvos įstatymus neturėjė teisės kreiptis į teismą, gindami viešajį interesą.

Iš tiesų ši kova dėl "Lietuvos" kino teatro vyksta jau keletius metus. Sostinės valdžia, tada dar vadovaujama finansinių sandoriais pagarsėjusio mero Artūro Zuoko, ēmė ir pardavė šį kino teatrą "Maximų" savininkams. Šis kino teatras iš kitų išsiskyrė netink tuo, kad turbūt visos šalies mastu buvo didžiausias, tačiau ir tuo, kad čia būdavo rodoma daug ne komercinių, ne holividinių kino filmų. Tai buvo intelektualų ir ypač – studentų mėgiamas kultūros centras. Studentai ir meno žmonės nutarė taip lengvai miesto valdžios ūkiniam sprendimams nepasiduoti ir pradėjė protestuoti. Gimė ju-dėjimas "Už Lietuvą".

(keliamas į 3 psl.)

Lietuvoje donkichotams nėra teisnio pagrindo

(atkelta iš 2 psl.)

Su šiuo gana patriotiniu šūkiu buvo suorganizuota daugybė protesto akcijų: jaučiumi buvo smagu kovoti už "Lietuvą". Kadangi miesto valdžia nė neketino savo komercinio sprendimo atšaukti, protestuotojai taip pat nepasidavė. Buvo sukurtą net "Protesto laboratorija", kuri pradėjo kovą su neregėtai išaugusiu verslininkų apetitu Vilniaus miesto brangiai kainuojanciai žemei. Kova įspieškė už viešąias erdves, kurios priklauso visiems miestiečiams ir godžių verslininkų bei korumpuotos miesto valdžios neturėtų būti prisavinamos siauriems, privatiems tikslams. Šis judėjimas už kino teatrą išaugo į judėjimą "Už Lietuvą be kabučių". Tačiau ši graži akademinių jaunimo ir intelektualų iniciatyva šiandien yra tiesiog triškoma galinčiai piniguočių viškrais.

Maža to, ši nedidelė kova už miestiečių megiamą kino teatrų atskleidė neįtikėtinai opią dabartinės mūsų visuomenės bėdą: nepaisant to, kad mūsų visuomenės nariai ir taip menkai ir vangiai rūpinasi bendrais, visuomeniniaisiais interesais, pasirodo, pagal galiojančius Lietuvos ištakymus mūsų piliečiai net neturi teisės jais rūpintis. O jei kam pilietyškumas, pareigos jausmas ir sąžinė tai liepia daryti, tai mūsų teismai priima suinteresuotų verslininkų ieškinius prieš tokius žmones. Taip jau buvo nutikę, kai Vilniaus miesto vieno miegamojo rajono gyventojai pradėjo protestuoti prieš verslininkus, statančius vaikų žaidimo aikštelię naujam namą. Gyventojai, norėjė išsaugoti vaikų žaidimo aikštelię, taip pat sulaukė teisminio persekiomo: vieno protestuotojai, beje, jau išėjusio į pensiją žmogaus, turtas buvo areštuotas. Ši atvejį plačiai nušvietė žiniasklaida.

Tokiais brutaliais ir legalias teisinius būdais yra draudžiama Lietuvos žmonėms ginti juos liečiančius viešuosius interesus. Matyt, tikėtasi, kad šie ciniški išpuoliai prieš savo bendruomenės ar visuomenės interesus ginančius žmones turėtų visam laikui nutildyti protestuojančiuosius.

"Pilietyne visuomenė Lietuvoje formuoja létai ir sunkiai. Drąsių, sąžinės reikalavimus ir bendraji gérj aukščiau asmeninio interesu keičiantių piliečių protestai – tai ryškiausiai ir veiksmingiausi žingsniai pilietyne visuomenės kūrimosi kelyje. Dabar pilietyne visuomenės kūrimui-

si iškeltas nemažas iššūkis", – konstatuoja Tévynės sąjungos pareiškime.

Nelegalus donkichotiškumas

Ši problema mūsų visuomenėje jau seniai kyščiojo tarisi yla iš maišo, viešajame visuomenės gyvenime trukdė tiek piliečiams, tiek organizacijoms veikti visų labui, tačiau iki šiol niekas rimčiau į tai netaisžvelgė.

Pavyzdžiui, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga taip pat ne kartą buvo susidūrusi su panašia problema, kai viešų pasisakymu metu ar žiniasklaidoje pasigirdavo užgaulių ir šmeižikių pasisakymu Lietuvos partizanų adresu. Kiek kartų dėl tokų atvejų buvo kreiptasi į Generalinę prokuratūrą su raginiu pradėti iki teisminius tyrimus, tiek kartų būdavo atsakoma, kad nei partizanus vieņiančios organizacijos, nei buvusių politinių kalinių ir tremtinių deleguoti į Seimą parlamentarai pagal galiojančius ištakymus neturi teisės kelti tokio ieškinio. Reikalaučiai apginti konkretaus partizano garbę gali tik artimieji. O tokie grupiniai interesai, kai siekiama apginti visų Lietuvos partizanų gerą vardą ar savorą "Lietuvos patriotas", neva Lietuvos teisiniuose kodeksuose neregulamentuoti. Nė vienu tokiu atveju Generalinė prokuratūra nesiémė jokių priemonių šmeižikams sudrausminti ar nubausti.

Panašių pavyzdžių savopra-nešime šių metų Santaros – Šviesos konferencijoje, vykusioje birželio 21–24 dienomis Alantoje, pateikė ir politologas, internetinio portalu www.bernardinai.lt redaktorius Andrius Navickas, analizavęs, kaip vykdomas viešosios erdvės pasisavinimas Lietuvoje.

"Kai "Respublikoje" pasirodė ypač bjaurūs rašinai esą žydai ir gėjai valdo Lietuvą ir keli aktyvūs piliečiai bandė kreiptis į teismą, jiems buvo pasakyta, kad jie topadarytine-gali, nes nėra nei žydai, nei gėjai, o žmogaus orumą žeminiacios publikacijos esą pažeidžia tik šiuo dviejų žmonių grupių interesus. Kitas pavyzdys – teismas atmetė piliečių skundą dėl "Lietuvos" kino teatro privatizacijos, t.y. dėl viešo erdvės nusavinimo, motyvuodamas, kad šis nusavinimas nepažeidžia tų piliečių interesų".

Atrodo, kad Lietuvoje donkichotams reikštis nerandama teisnio pagrindo!

(bus daugiau)

Rusijos prezentui V.Putinui paskelbus įsakymą dėl Rusijos strateginių raketnesių bombonesių patruliavimo atnaujinimo virš trių valstybių, Juodosios jūros ir Šiaurės ašigaliai bei rengiantis patrulioti Viduržemio jūroje, galutinai išaiškėjo, kad Kremlis grido į juodžiausius „saltojo karo“ laikus. Pradėta aktyviai vykdyti eilinę imperia-listinę akciją. Negana to, pirma kartą po Sovietų sąjungos žlugimo Rusija grąžino savo karinį laivyną į Viduržemio jūrą ir vėl įveda kontrolę Sirijos Latakijos ir Tartuso uostuose. Rusijos laivyno bazų atsiradimas šiuose Sirijos uostuose turės rimtų strateginių pasekmų.

Pirmiausia – tai iššūkis Jungtinė Amerikos Valstijų 6-ajam karo laivynui, kuris bažujasi Viduržemio jūroje. Taip pat Maskva nori pademonstruoti, kad ji ketina aktyviai kišti į visus vykstančius politinius ir karinius konfliktus Artimuose Rytuose. Be abejonių, Rusijos karinės bazės Sirijoje sukelia problemų ne tik Amerikos, bet ir Izraelio karinėms oro pajėgoms, smogiančioms teroristų bazėms Libane.

Rusijos grįžimo į Siriją buvo galima laukti. Maskvoje ir Damaske pasirašyti sutartys dėl ginklų, išskaitant ir naujau-sių konstrukcijų žemė-jūra klasės raketas, tiekimo rodo, kad V.Putinas su atvirai remiančia tarptautinį islamiškųjų terorizmą Sirija planuoja dar labiau didinti įtampą

Ivykiai, komentarai

„Saltojo karo“ šméklos

Artimuose Rytuose. Negana to, kad jau į Siriją pateikta raketų, artilerijos sistemų, Rusija modernizuoją Sirijos karinių oro pajėgų sovietinius naikintuvus MIG-29, o netrukus Sirija gaus ir pačių naujausiu rūsišku naikintuvu MIG-31A.

Maskva pakėlė didelių triukšmų dėl Ukrainos ketinimo iš Krymo išvaryti Rusijos Juodosios jūros karinį laivyną. Nesenai aukštasis Ukrainos užsienio reikalų ministras pareigūnas pareiškė, kad 2017 metais Rusijos Juodosios jūros karinį laivyną priva-lės palikti Krymo teritorijos vandenis. Jis šiuo metu bažujamas Sevestopolyje, remiantis 1997 m. Ukrainos ir Rusijos pasirašytais vyriausybiniams susitarimams. Ukrainos spaudoje pasirodė pranešimų, kad Kijevas neketina pratęsti šios sutarties, taip pat apie Ukrainos valdžios nepatenkinimą dėl Rusijos mokamos nuomas sutarties. Rusija Ukrainai kasmet už Sevestopolio ir kitų objektų Kryme nuomą moka po 97,8 mln. dolerių. Pasigirdus tokiomis kalboms, Rusijos gynybos ministerija paskelbė griežtą pareiškimą, kad apie nuomas mo-kescio pakeitimą negalibūti jokių kalbų ir diskusijų. Kad Kremlis neketina trauktis iš Krymo, akivaizdžiai rodo liepos pabaigoje Sevestopolyje dar labiau didinti įtampą

kreiseryje „Maskva“ įvykės specialus Rusijos Federacijos tarybos gynybos ir saugumo komiteto posėdis. Jame buvo kartoamos senos kalbos, kad Krymas, nekalbant apie Sevestopolį, yra istorinės Rusijos žemės.

V.Putinas pareiškė, kad Rusijos strateginių bombonešių pilotai tiesiog pasiilgo „darbo“. Rugpjūčio 8 d. du Rusijos strateginiai bombonešiai TU-95 skraidė šalia svarbios JAV karinio jūrų laivyno Guamo bazės. V.Putinui dar nepaskelbus jokio įsakymo, liepos mėnesį du rusų strateginiai bombonešiai skraidė virš Šiaurės jūros. Tai privertė Norvegijos ir Didžiosios Britanijos oro pajėgas pakelti į orą naikintuvus.

Teisindamas dėl tokų militarižmo apraiškų V.Putinas, kaip paprastai, ēmėsi demagogijos. Jis pareiškė, kad dar 1992 metais Rusija vienalaikai nutraukė strateginių bombonešių skrydžius, tačiau tuo Rusijos pavyzdžiu pasekė ne visi, todėl jam nebėlio kitos išeities, siekiant užtikrinti Rusijos saugumą. Nesenai iš septynių Rusijos karinių aerodromų į orą pakilo 14 strateginių raketinių bombonešių ir jų aprūpinimo bei degalų papildymo lėktuvų. Maskva kasdien vis labiau demonstruoja grįžimą prie iprastos sovietinės pasaulio bauginimo veikiančiam raketiniame politikos.

Naujos Jungtinės Valstijos?

Ganos sostinėje Akroje įvyko Afrikos valstybių viršūnių susitikimas. Jame išryškėjo, jog netrukus pasaulio žemėlapyje gali atsirasti naujas politinis darinys – JAV. Tik ši kartą ne Jungtinės Amerikos Valstijos, o kitos JAV – Jungtinės Afrikos Valstijos, ar kas nors panašaus į Europos Sąjungą. Tokią galimybę svarste Akroje susirinkę Afrikos šalių vadovai.

Sprendžiant iš pranešimų bei komentaru, daugelis Afrikos valstybių vadovų linkę pri-tarti idėjai įkurti tokį afrikietišką integracijos institutą, tai yra Afrikos Sąjungą. Tokią idėjai iškėlė ir labai aktyviai propaguoja ilgametis Libijos vadovas, gana prieštaragingai vertinamas diktatorius Muamaras Kadafis. Libijos vadovo ir jo šalininkų kitose Afrikos šalyse remiamas Jungtinės Afrikos Valstijų projektas skelbia, kad tokia „juodojo“ žemyno valstybių sąjunga labai suaktyvins Afrikos šalių, kuriose gyvena per 800 milijonų žmonių, politinę ir ekonominę integraciją, sumažins

klestintį skurdą ir nesibaigiančius etninius konfliktus. Pagal Muamaro Kadafio, jau vadinamo Jungtinės Afrikos Valstijų „tėvu ir įkūrėju“ ir net lyginamo su JAV istoriniaiškiai prezidentais Vašingtonu ir Linkolnu, sumanymą, Afrikos valstybių sąjunga bus vienas iš daugiapoliarinių pasaulio elementų, tolygus Europos Sąjungai ir netgi NATO. Mat naujają sąjungą saugos ir gins du milijonus karių turinti Afrikos valstybių armija. Tiesa, kaip sujungti tokią armiją, sukurti bendrąjos vadovybę, niekas kol kas nekalba.

„Savo misija stengiuosi visomis išgalėmis palaikyti ir remti brolius, pabudinti iš snaudulio afrikiečių liaudi, kad jis pagaliau suvienytų mūsų kontinentą – Afriką,“ – atidarant Afrikos viršunių konferenciją Akroje pareiškė Muamaras Kadafis.

Nepaisant daugelio žemyno prezidentų ir premjerų pri-tarimo M. Kadafio sumanymui, iki visiško pritarimo ir solidarumo dar toloka. Prieš

Libijos vadovo iniciatyvą stojo įtakinos Afrikos valstybės – Pietų Afrikos Respublikos prezidentas Tabo Mbekis. Jis pareiškė, kad „juodajame“ kontinente susikaupę daugybė neatidėliotinų ekonominių ir socialinių problemų, nepaisant ginkluotų tarpusavio konfliktų. Todėl, Pietų Afrikos Respublikos prezidento įsitikinimu, nereikia skubėti ir gerai pagalvoti prieš kuriant Jungtinės Afrikos Valstijas. PAR prezidento nuomone, sunku įsivaizduoti vienos Afrikos vyriausybės ar panaušaus vadovaujančio organo sukūrimą. T. Mbekis Afrikos šalių lyderius ragino geriau skirti rimtą dėmesį kovai su nesibaigiančiu skurdu, grësmingomis žemyną siaubiančiomis ligų epidemijomis, jau nekalbant apie ginkluotus konfliktus, nusinešančius dešimtis ir šimtus tūkstančių gyvybių. PAR prezidentas be jau minėtų problemų, kurias reikėtų neatidėliotinai spręsti, paminėjo ir masinę afrikietiškų emigraciją į Europą.

Jonas BALNIKAS

Kodėl Seimo kontrolieriams reikėtų suteikti teisę tiesiogiai kreiptis į Konstitucinį Teismą

(atkelta iš 1 psl.)

Netiesiogiai, bet Seimui galisi siūlyti kreiptis į KT dėl teisės aktų atitinkies LR Konstitucijai. Tad Seimo kontrolieriai veikia kaip neprilausoma institucija tiek pareiškėjų, tiek valstybės institucijų atžvilgiu, jie yra kompetentingi žmogaus teisių gynėjai. Jų negalima tapatinti su teisėsauga: čia advokatai gina kaltinamuosius, o prokurorai paliko valstybinį kaltinimą. Seimo kontrolierių vadovas R. Valentukevičius nurodo, kad nėra nustatytas teisinis

mechanizmas, kaip turėtų būti nagrinėjamas Seimo kontrolieriaus siūlymas kreiptis į KT. Pritarčiau, jog tai netikra, tariama teisė (kvaziteisė). Juk Seimo kontrolieriams, neturintiems teisės tiesiogiai kreiptis į KT, apribojamas netik neprilausomumo principas, bet institucija verčiamā dirbtai neefektyviai. Žinome atvejų, kai nebuvvo atsižvelgta į Seimo kontrolierių pastabas dėl teisės aktų prieštaravimo Konstitucijai ir veikiantiems įstatymams. Tai – rekomendacijos dėl valstybės tarnau-

tojų atlyginimo dydžio nustatymo arba miestuose esančios laisvos (neuzstatytos) žemės grąžinimo savininkams. Iš šias pastabas laiku nebuvvo sureaguota, pasekmės visiems žinomas. Igvyvendinant Seime priimtą konцепciją reikėtų kontrolieriams suteikti teisę tiesiogiai kreiptis į KT. Tais trumpintų konstitucines procedūras, realiau būtų gaminamos žmogaus teisės.

**Prof. Arimantas DUMČIUS,
Seimo Žmogaus teisių
komiteto pirmininko
pavaduotojas**

Molotovo-Ribentropo sutarties šleifas

1939-ųjų rugpjūčio 23-iojų – Molotovo-Ribentropo sutarties, tapusios pražūtinga Lietuvai, minėjimas šiemet pasipildė nauju akcentu: pernai tą dieną – atsitiktinai ar kieno nors planuotai – nedraugiškoje mumų valstybėje, Baltarusijoje, žuvo Lietuvos saugumo karininkas Vytautas Pociūnas. Visus metus dalis politikų ir visuomenės kėlė klausimą: kas tai – nelaimingas atsitikimas ar susidorojimas? Prokuratūra, ištyrusi medžiagą, pareiškė, kad tai buvęs nelaimingas atsitikimas, bet visuomenės tai neįtikino: savaitraščio „Veidas“ užsakytose didžiųjų Lietuvos miestų gyventojų apklausoje du trečdaliai jos dalyvių atmetė oficialią versiją ir prokuratūros paskelbtas išvadas dėl V. Pociūno žūties laiko priedanga, slepiantą (netiesioginius) pareigūnų mirties kaltininkus.

Todėl šiemet rugpjūčio 23-iąjį Vilniuje, Daukanto aikštėje, priešais Lietuvos Respublikos Prezidento rūmus, visuomeninė organizacija Piliečių santalka (vadovas gen. Jonas Kronkaitis) ir M.K. Čiurlionio kultūros ir paveldo fondas surengė koncertą, skirtą pulkininko Vytauto Pociūno atminimui. Vienas jo organizatorius filosofas Leonidas Donskis sakė Alfa.lt dienraščiu: „Mes turime atminti, kad be tiesos ir galimybės ginti ją bei savo bendrapilietybę nėra respublikos. Negalime leisti, kad Vytauto Pociūno žūties liktų iki galio neištirta“. Jis šioje pilietinėje akcijoje dainavo „The Beatles“ dainas, kurios kažkada buvo

protestas prieš esamą rutiną Vakarų pasaulyje. Ši renginį taip pat galima įvardinti kaip protestą prieš rutiną Lietuvoje. Susirinko nedaug – sako ma, apie porą šimtų šio gražaus minėjimo dalyvių, kaip kai kurie žurnalistai pareiškė, konservatorių rėmėjų ir Piliečių santalkos narių. Galima suprasti – studentams ir moksleiviams atostogos, nors buvo matyti ir jaunimo, atvykusio dviračiais, renginys vyko darbo valandomis – 11 val., prieš pietus, karštyje. Bet Lietuvos Prezidentas, po kurio langais vyko šis įvykis, galėjo pasirodyti. Nesublizgėjęs šioje istorijoje jis neįstaisė savo klaidos ir dabar. O buvo gera proga. Tą dieną kitame renginyje kalbėjės apie drąsą jis pats Jos neparodė.

Tomis dienomis Lietuvos sklandė dar viena idėja: premjeras Gediminas Kirkilas skubotai, prieš pat Tėvynės sajungos tarybos posėdį, buvo sudaręs visuomenės veikėjų komisiją Vytauto Pociūno žūties aplinkybėms tirti. Dalis visuomenės tai pateisina, dalis smerkia net prof. Vytautą Landsbergį, kam jis sustiko dirbtai toje komisijoje, esą sukurtoje, kaip nusikaltimo piedanga.

Mitingą Vilniuje prie A. Mickevičiaus paminklo organizavo Lietuvos Sąjūdis. Cia gausiai susirinko buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, Lietuvos partizanai, daug išeivių lietuvių iš JAV. Štai tokia „sudėtimi“ lietuvių tada dar sovietinėje Lietuvoje veikė ir 1987 m. rugpjūčio 23 d., kai čia mitingą organizavo Lietuvos laisvės ly-

ga. Lietuviai, suorganizuoti dabar gerai žinomų disidentų, susirinko, o apie jų protesto mitingą per Lietuvos studijuojančius JAV lietuvius studentus informacija buvo perduota į JAV. Čia iš Niujorko veikusio JAV lietuvių informacijos centro (jis veikė kaip Lietuvių religinių šalpos padalinys katalikų bažnyčioms, sąžinės kaliniam, žmogaus teisių gynėjams remti), kuriam tada vadovavo Gintė Damušytė, pasaulio žiniasklaida sužinojo apie laisvės troškimą okupuotoje ir jau daugel metų aneksuotoje Lietuvoje. Mitinge kalbėjusi G. Damušytė labai jaudinosi, išgirdusi padékas, ir teigė, kad nieko nebūtų buvę be tada čia susirinkti išdrīsusiu žmonių žygdarbio.

Mitinge taip pat labai jaudinančiai nuskambėjo buvusio Lietuvos kariuomenės vado generolo Jono Kronkaičio prisiminimai apie 1987 m. vykusį mitingą. Iš pradžių generalas atsiprašinėjo esą jis tada mitinge nedalyvavęs ir ne-

turintis teisės dabar kalbėti, tačiau plojimais padrašintas papasaikojo, kad po mitingo prie A. Mickevičiaus paminklo jam viešint Malaizijoje prie jo priėjusi mergina studentė ir atpažinusį jį rankoje laikant Lietuvos vėliavą. Net tolimoje Malaizijoje Lietuva tada jau buvo žinoma ir daugelį pasaulio žmonių žavėjo savo laisvės troškimui ir kovos dvasia.

(keliamo i 7 psl.)

Sveikiname

Prabėgo penkiasdešimt metų, kai 1957 m. rugsėjo 2 d. Genovaitė ULINSKAITĖ ir Antanas ARLAUSKAS, politiniai kaliniai (Antanas suimtas 1941 m., Genovaitė 1950 m.), Vorkutos metrikacijos skyriuje įregistruavo santuoką.

Užaugo trys sūnūs, aštuoni vaikaičiai. Joniškyje nuveikta daug prasmungų darbų.

Sveikiname Genovaitę ir Antaną ARLAUSKUS Auksinio jubiliejaus proga. Linkime laimės ir sveikatos – didžiausio turto žmogaus gyvenime.

LPKTS Joniškio filialas

I Tave éjom, kritom ir klupom.

I Tave – mūsų meilės liepsna.

Tarém vardą pamėliuosi lūpom,

Tu, Tėvynė, mums viena!

(N. Rimkienė)

85 metų sukakties proga sveikiname 1941 m. tremtinę Janinę GURKLYTĘ, gyvenančią Vilniuje, ir linkime geriausios sveikatos, ištvermės ir Dievo palaimos.

Brolis su šeima

Gabus organizatorius, pareigos ir duoto žodžio žmogus, paslaužus ir nuoširdus draugas. Tai – LPKTS administratorius, tautodailininkas Pijus KRUSINSKAS. Jo darbščių rankų išskobtais kryžiai ir koplytstulpiai papuošta Lietuvos žemė. Jis nuo pirmojo „Tremtinio“ numerio rūpinosi laikraščiu, kad kiekvieną savaitę jį gautų skaitytojai.

Kasdienį darbų sūkury šis rugsėjis Pijui padovanos 80-ajį gimtadienį.

Sveikiname Tave, Pijau. Linkime sveikatos, kūrybinės sėkmės ir neblėstančios energijos.

**LPKTS valdyba,
„Tremtinio“ redakcija**

Koncerto pulkininko Vytauto Pociūno atminimui rengėjai – Piliečių santalkos atstovai – (iš dešinės) gen. Jonas Kronkaitis su žmona ir Darius Kuolys, Seimo narys Audronius Ažubalis, Vilniaus savivaldybės tarybos narys Kęstutis Masiulis ir prezidento patareja Vaiva Vébraitė

Tėsinys.
Pradžia Nr. 31 (765)

Žaslių progimnazija

Gimiai 1930 metais Žaslių miestelyje. 1944 metais buvo įsteigta Žaslių progimnazija, tad pradėjau lankytį trečiąjį klasę. Pirmosios pamokos prasidėjo Naujaežerio pradžios mokykloje spalio 1-ąją, nes anksčiau sutvarstyti patalpų ir sutelkti mokytojų nesuspėta. Mokémės dviem pamainom. Greitai progimnazija persikelė į miestelį, pritaikius mokyklai keliis buvusiems žydų namus. Kadangi su manimi buvo daug kaimo vaikų, iš jų sužinojau apie partizanus ir jų žygijus. Mani rankas pateko partizanų laikraščiai „Žalioji guria“, „I kovą“. Su klasės draugais Alfonsu Zakarevičiumi, Petru Kumeliauskui ir Vytautu Švenčioniu pabandėme tuos laikraščius platinti. To buvo per mažai: plėsydavome rusiškus plakatus, tepliodavome Lenino ir Stalino portretus, mokytojams įkišenes prikišdavome atsišaukimą, perspėdavome draugus neiti į komunistinių švenčių minėjimus. Susidraugavau su kaimynu Jonu Baubliu, kurio brolis Edvardas buvo 1941 m. sukilimo dalyvis ir kalejo Pravieniškėse, o tėvas buvo ištremtas į Sibirą. Taip susibūrė mūsų pogrindinė organizacija Žaslių mokykloje, kurioje be mūsų su Jonu dalyvavo Bernardas Tamašauskas, Zosė Drėgvaitė, Juozas Čėsna, broliai Bičkauskai, Edvardas Barauskas, Albinas Liutkevičius. Nuo 1945 m. rudens prie mūsų prisijungė mokytoja Aldona Šaukevičiūtė-Udinė, partizanų ryšininkė. Tada mums atsivėrė kelias pas partizanus. Atidaviau savo sau-gotus ginklus.

Pokario metai Žasliuose buvo labai stiprus kareivių garnizonas, kelių dešimčių stribų būrys. Visi jie iš kailio nėrėsi, ryta radė miestelyje ar aplinkiniuose kaimuose išplatintus lapelius, partizanų laikraščius. Ir mokykloje buvo daug svetimų akių, kurios visas naujienas pranešinėdavo saugumui.

Mūsų veiklos metu apylinkės miškuose buvo daug partizanų, suėjusių į Broniaus Marcinkevičiaus-Uosio, Adomo Matačiūno-Diemedžio, Martyno Mastausko-Gandro, Jono Aleksandravičiaus-Pirato, Prano Petkevičiaus-Drambliai, Adolfo Kinderevičiaus-Jurgino ir kitus būrius.

Pajutę, kad mūsų vadovė yra prasta konspiratorė, grupelė gimnazistų susitikome su Benediktu Trakimu-Geneliu ir sutarėme veikti atskirai bei vykdyti jo nurodymus. Bendradavome su partizanais Die-medžiu, Arkliu, Stalinu, Žil-

včiu. Rinkome Geneliui operatyvinius duomenis. Jau natviška energija nenustelbė dar vaikiško mūsų proto, veikėme atsargiai. Nenutraukiau savo veiklos išvykės mokyties į Kauno finansų technikumą. Tada man buvo sunikau susisekti su likusiais draugais, tačiau tarp Kauno ir Žaslių buvo geras susiseki-mas geležinkelio. Į Kauną atvažiuodavo ir mano draugai.

1947 m. į Kauną atvykusi mama pranešė, kad jau suimi-ti Jonas Baublys ir mokytoja Aldona Šaukevičiūtė-Udinė. Supratau, kad saugumiečiai apsilankys ir mano kambarėlyje, todėl palikau technikumo suolą į pradėjau slapsytis. Apie tai žinojo mano draugas Alfonsas Zakarevičius. Pirmiausia apsistojau pas gimines Kaune, vėliau išvykau į Strošiūnų k. prie Žiežmarių. Ten slapsčiausiai vi-są 1947 m. vasarą. Vietovė buvo atoki, netoli didelio miško, toliau nuo svetimų akių. Pasirinkau šią vietovę todėl, kad tikėjaus nelikti vienišas. Bandžiau susisekti su partizanais, tačiau tuo metu jau buvo prasidėjusios Markulio išdavystės ir partizanų „legalizavimas“ su MGB dokumentais. Tą rudenį vėl grįžau į Kauną ir apsigyvenau Algirdo Marcinkevičiaus ir jo sesutės bute. Jų mama sutiko, kad aš gyvenčiau su jos vaikais, nors puikiai žinojo, koks pavojujus jiems iškils. Kad galėčiau mokyties, brolio Alekso vardu pradėjau lankytį 5-ąją vakarinę mokyklą. Cia susipažinau su Tauro apygardos partizanu Jonu Justinu Rimu-Rolandu, kuris suvedė su būrio vadu Vytautu Rimu-Vėjų, Vytautu Grybauskui-Žydruioliu. Man suteikė Pumpuro slapyvardį, kartais buvau vadinas ir Kirviu. Siame partizanų kraštė manęs niekas nepažinojo, nes Tauro apygarda buvo kitose Nemuno pusėje, man nežinomose vietose. Tai buvo naudinga, nes Žaslių saugumas ir stribai tėviškėje manęs intensyviai ieškojo, nedavé ramybės tévams.

Po 1948 m. trėmimų, kurių metu į Sibirą buvo išvežti Žydruiolio tévai ir brolis, mes iškeiliavome į Pakuonio apylinkes. Vasarą žuvo Pranas Aglinskis-Liepsna. Greitai mane išsiuntė į Kauną, kad per namų ūkio valdyboje dirbusią žaslietę Marytę Paškevičiūtę gaučiau dokumentą. Paprasiau, kad ji man išduotų pasą. Sutiko. Einantį į valdybą pa-siimti mano sulaikę šeši saugumiečiai ir įrečė pistole-tus sugriebė už rankų. Taip 1948 m. lapkričio 23 d. buvau saugumo suimtas. Iš Kaišiadorių atvežė Žaslių gimnazis-

tę bytą, gintis nebuvó pra-smės. Lygiai po dviejų mėnesių mane nuteisė pagal straipsnį, numačiusi sušaudymą. Tačiau tuo metu mirties bausmė jau buvo panaikinta, tad buvau nuteistas 25 m. ka-lėti ir dar penkeriemis metams tremties. Man tada buvo tik aštuoniolika.

(Pasakojo Marijonas Jusevičius-Pumpuras, 1998 m. Marijonas Jusevičius-Pumpuras mirė 2000 m.)

Žaslių progimnazijoje pradėjau mokyties 1944 m. ru-denį. Turėjau tik 14 m. Susi-draugavau su klasės draugais M. Jusevičiumi ir A. Zakarevičiumi. Susibūrėme į pogrin-dinę organizaciją, tapome par-tizanų talkininkais. Trejetuko vyresniuoju buvo M. Jusevičius. Mus globojo būrio vadasis A. Kinderevičius-Jurginas.

Mano broliai Bernardas Berželis ir Zigmantas Tigriukas buvo partizanai, todėl parnešdavo nelegalios spaudos („Žalioji guria“, „I kovą“), kuriai platinome daugiausia turguose, rinkome žinias apie stribų ir kareivių judėjimą. Vertingas žinias operatyviai perduodavome partizanams. Platinome ir partizanų dainas. Kartą literatūros mokytoja Aldona Pilkauskaitė pa-ėmė per pamoką rašomą tek-stą, perskaitė. Per pertrauką tekstą grąžino, patarė būti at-sargesniams. Būdavo ir kitokių ipareigojimų: važiuodavome į Kauną, Kaišiadoris pirksti partizanams vaistų ir tvarsčių, juos perduodavome per broli Bernardo. Deja, 1944 m. kovo 12 d. jis žuvo Pypliuose. Kitais metais jau mokiausi Kaišiadorių, vakariniaiame gim-nazijos skyriuje, todėl mūsų ryšiai nutrūko.

(Pasakojo Vytautas Švenčionis 2006 m.)

Žaslių progimnazijoje įkū-rėme pogrindį, vadovaudamiesi „trejetukų“ sistema. Są-rašų nedarėm, vieni kitus pa-zinojome. Palaikėme ryšius su partizanų ryšininkais, per-duodavome žinias apie NKVD garnizoną ir stribų ju-dėjimus, platinome spaudą, kabinome perspėjimus uoliai sovietams tarnaujantiems. Rinkdavome aukas, o už pini-gus Kauno turguose pirkome vaistų, drabužių, net ginklų. 1945–1946 m. mokslo metais progimnazijoje buvo ne mažiau kaip 50 pasipriešinimo narių. Kartą su Jonu Baubliu nuo gatvės, kurioje gulėjo iš-niekinti partizanų kūnai, pa-vogėme tris žuvusiuosius, pa-laidojome kapinėse.

Kartą su Aleknu Kundrotu ir Audriu Sinkevičium pro Cineikių k. įėjome į mo-kyklą. Pamiškėje pamatėme kelis Pirato būrio partizanus. Zigmantas Mastauskas-Gandras paprašė kiek paėjėjus keliu paleisti keliais kulkosvaidžio, kurį mums davė, serijas, kad suklaidintų kareivius. Mes taip ir padarėm. Kareiviai, išgirdę šūvius, nuskubėjo į priešingą nei partizanai bu-vo pusę.

Mane suėmė jau daug vėliau Kaune, kur turėdamas užduotį lankiausi su Aleknu Kundrotu-Balandžiu.

(Pasakojo Kazys Bandzevičius-Kaziukas)

1951 m. kovo 22 d. Kaišia-dorių MGB pranešė, kad prieš tris dienas išaiškinta Žaslių progimnazijos moki-nių antisovietinė grupė, pasi-vadinusi „Slapta Lietuvos iš-laisvinimo draugija“. Ji ne kartą mokykloje, Žaslių, Žiežmarių miesteliuose ir Kaišiadorių buvo išplatiniusi atsišaukimus, raginančius moksleivius nestoti į komjau-nimą, o siekti, kad Lietuva bū-tų nepriklausoma. Suiinti ke-turi organizacijos dalyviai: septintokai Eduardas Vincentas Burda iš Pyplių k. ir Augustas Algimantas Cibul-skas iš Pustakiemio k., aštuntos klasės mokinys Vytautas Laučiūnas iš Dubių kaimo ir Kazys Bandzevičius iš Skynimų, moko-esis dešimtoje klasėje.

E.V.Burda, g. 1934 m., at-simena, kad organizacija bu-vo įkurta 1949 m., kai į jo nuo-mojamą kambarį Žasliuose susirinkę jis ir jo bendrakla-siai V.Laučiūnas bei V.Dze-dulionis nutarė įkurti „Lietu-vos laisvės vienytojų slaptą draugiją“ (LLVSD). Vadovu išrinko V.Laučiūnai. Jis tapo Pantera, V.Dzedulionis – Svajūnai, o E.V.Burda – Bal-andžiu. Vaikinai turėjo agi-tuoti moksleivius nestoti į komjau-nimą, platinti antisovietinius lapelius. Vėliau į draugiją priėmė ir Joną Kavaliauską. 1950 m. rugsėjo pradžioje visi prisiekė bažnyčios šventoriuje.

MGB nustatė, kad 1950 m. rugsėjo 7 d. naktį buvo išdau-žytas Žaslių progimnazijos di-rektoriaus kabinetų langas. Buvo dingusi rašomoji mašinėlė. Pradėta intensyviai ieš-koti įsilaužėlių, įvesti keli spe-cialius agentai. Suprato, kad tai ne paprasta vagystė. Išaiš-kinti įvykį nepavyko. O jau lapkričio 6-ąją (revoliucijos švenčių išvakarėse) Žiežma-riuose, Kaišiadorių, Žasliuose ir aplinkiniuose kai-

muose buvo rasta ta mašinė-le rašytų atsišaukimų, ragi-nančių nepaklusti okupantui, jaunimui nestoti į komjau-nimą ir kantriai laukti Lietuvos nepriklausomybės. Ir ši kartą proklamaciją autorij nusta-tytai nepavyko, nes jas rašiusie-jį neišsidavė.

1951 m. kovo 2 d. penki at-sišaukimai vėl buvo rasti Žaslių mokykloje. MGB įtarė, kad jie spaustinti ta pačia pa-vogta rašomąja mašinėle, nors tai ir oficialiai nepatvirti-tinta. Dar intensyviai ieško-ta jaunuolių, bandyta verbuo-ti ir tos mokyklos mokinius.

1951 m. kovo 13 d. suimtas į Kauną pasitraukęs K.Bandzevičius, per tardymus pra-sitarės apie organizaciją bei-jos veiklą. Už kelių dienų su-imti V.Laučiūnas ir E.Burda, pas juos rasta atsišaukimų ir draudžiamosios literatūros. Per tardymus nustatyta, kad į direktoriaus kabinetą įsibro-vė Vytautas Laučiūnas bei Jonas Kavaliauskas ir išešė ra-šomąja mašinėlę. Iš pradžių ją slėpė darže, vėliau E.Burda su V.Laučiūnu nugabeno į Pyplių k. ir paslėpė Edvardo tévo Petro Burdos daržinėje. Kiek palaukė vaikinai pradėjo veikti. Jie Kaune nusipirk-o paką rašomojo popieriaus, kopijavimo kalkės. A.Cibul-skas paruošė atsišaukimo te-kstą, o E.Burda daržinėje iš-spausdino keliolika egzempli-lierių. Apie jaunuolių pogrin-dinę organizaciją net tévai ne-zinojo.

„Tūkstančiai Tavo broliai, tikrū lietuvių, žuvo miškuose, kovodami už brangių tautos laisvę. Tūkstančiai kenčia ir mirsta tolimate Sibire, bet jų valia tvirta, nepalaužama. .../ Brangus moksleivi, būk tvirtas kovoje su šiaisiais tautos ir laisvės budeliais. Ženk tvirtai Lietuvos keliu, būk stiprios valios, nepa-siduok jų įtakai...“ – rašė ja-nuoliai viename atsišaukime.

Buvo sudaryta baudžia-moji byla ir nuteisti keturi moksleivai. Jiems skirta po 25 m. lagerio ir po 5 m. tremties. Vytautas Laučiūnas pen-kerius metus praleido Omsko lageryje, pastaruoju metu gy-veno Jonavoje. Eduardas Burda tokį pat laiką praleido Intos lageryje, gyveno Vilniuje. Pažymėtina, kad jo dėdė Zigmantas Burda iš Pyplių buvo jau teistas ir 1946–1949 m. ka-lintas Vilniuje. Kazys Bandzevičius ir Augustas Cibul-skas penkerius metus kalėjo Vorkutoje, po kalėjimo gy-veno Telšiuose ir Kaune.

Parengė Stanislovas ABROMAVIČIUS
(Bus daugiau)

Priešo kulka pakirto gelbstint draugą

Rugpjūčio 11 d. po šv. Mišių, kurias Šakių parapijos bažnyčioje aukojo monsinjoras Alfonsas Svarinskas, Šakių r. Bagdžių kaime, netoli Žalgirio miško, buvo atidengtas ir pašventintas atminimo ženklas Tauro apyg. Vasario 16-osios tévonijos brigados vadui Konstantinui Naujokaičiui-Tautmyliui ir jo bendražyginiui Pranui Neverauskui-Véjui, žuvusiems 1947 m. gruodžio 26 d.

Partizanas Tautmylis

Konstantinas Naujokaitis gimė 1907 m. Švarplių k., Šakių valsč. ir aps., stambiu ūkininku šeimoje.

Tarnaudamas Lietuvos kariuomenę ulonų pulke baigė puskarininkų mokyklą. Tačiau kario profesija nesusiviliojo, grįžo į tėviškę, ūkininkavo. Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai „naujoji“ valdžia pasiūlė vadovaujantį darbą, bet Konstantinas atsisakė bendradarbiautis su okupantu. Jau 1945 m. rugpjū-

Sventės organizatoriai – Martina Aštrauskaitė-Bikuličienė su sūnaus Dainiaus šeima prie pašventinto atminimo ženklo

1945-02-09–1951-01-23). Štai keletas įrašų:

1945 m. gegužės 6 d. Griškabūdyje du NKGB prižiūrėtojai broliai Rudzevičiai paimė Griškabūdzio KPZ (kalėjimo) raktus, pasiėmė tris šautuvus, vieną automatą ir šovinius, atrakino KPZ, išleido 12 suimtų žmonių. Broliai Rudzevičiai kartu išėjo į mišką (p. 2).

1945 m. gegužės 7 d. Barzdų valsčiuje Silabaziukose kartu su apskrities NKVD atlikta karinė operacija, „nušauta 18 žmonių, keturi žmonės paimti į nelaisvę“ (p. 3).

1947 m. balandžio 2 d. Griškabūdzio valsčiaus Pataiso upių kaimo skundikas pranešė, kad Sparvinių kaimė, apylinkės pirmininko ūkyje yra nežinomas skaičius partizanų. Čia buvo pasiusta Griškabūdzio garnizono karinė grupė ir Griškabūdzio stribai. Trečią valandą nakties įvyko susišaudymas. Vienas stribas sužeistas į nugarą. Namų šeimininkai suimišti. Partizanai išėjo nežinoma kryptimi (p. 29).

1949 m. lapkričio 10 d. Pažerėlių valsčiaus Zigmantiškių kaime buvo sušaudyta 36

no rinktinės karių savanorių salvėmis.

Kruvini metai Šakių krašte

Prie paminklo kalbėjės Kovo 11-osios Akto signataras krašietis Algirdas Endriukaitis priminė pasipriešinimo kovos epizodus ir įvertino juos kaip vykdytą žmonių sisteminį naikinimą, medžioklę, kaip genocidą ir karinį nusikaltimą, kaip įbauginamajį terorą.

Šakių čekistai vedė specialų kovos su partizanais žurnalą (LYA, fondas-K-1, apyrašas-3898, bylos nr. 81.

partizanų būrio rėmėjų šeima: Jasulaitis Vincas, gimęs 1896 m., jo žmona Teofilė, g. 1904 m., duktė Marytė, g. 1925 m., Domicė Kosulaitytė, g. 1919 m., Stasė Gerulaitytė, g. 1930 m., „Žalgirio“ būrio ryšininkė (p. 47).“

Organizatoriai dékingi talkininkams ir susirinkusiesiems

Prie atminimo ženklo partizanų dainas dainavo Kauno etnografinis ansamblis „Jotija“, buvę tremtiniai. Kalbėjo Seimo narys prof. A.Dumčius, LLKS štabo viršininkas V.Balsys.

LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

(Tėsinys)

Antanas Baciarskas, g. 1921 m. (po mirties), partizanų rėmėjas, Raseinių aps. Girkalnio valsč. Kęstučio apyg. E.Kurtinaičio būrys 1946–1948 m.

Irena Bartusevičienė-Nakutytė, g. 1926 m., pogrindžio spaudos platintoja, Kauno m. 1961–1989 m.

Julė Černiauskienė-Graubauskaitė, g. 1925 m., partizanų ryšininkė, Marijampolės aps. Kalvarijos valsč. Tauro apyg. Vytauto rinktinė 1945–1950 m.

Petras Dumbliauskas, g. 1929 m., kitokiais būdais kovojo už Lietuvos nepriklausomybę, Vilkaviškio r. 1974–1990 m.

Vincentas Gauroniskis, g. 1936 m., pogrindžio spaudos platintojas, Mažeikių r. Tirkšlių mstl. 1981–1982 m.

Kazimieras Jankevičius, g. 1920 m. (po mirties), partizanas, Šiaulių aps. Šiaulių valsč. A.Pumpučio-Galijoto būrys 1944–1945 m.

Stanislava Jončienė-Jonikaitė, g. 1935 m., partizanų ryšininkė, Tauragės aps. Tauragės valsč. Kęstučio apyg. Eimučio, Lelijos būriai 1947–1954 m.

Antanas Jurkonis, g. 1930 m. (po mirties), partizanas, Lazdijų aps. Kapčiamiesčio valsč. Dainavos apyg. Šarūno rinktinė Juozapavičiaus grupė Siaubobūrys 1947–1949 m.

Gediminas Juškevičius, g. 1956 m., pogrindžio spaudos platintojas, Vilniaus m. 1973–1974 m.

Matas Marciulionis, g. 1912 m. (po mirties), partizanas, Kauko aps. Pakuonio valsč. Tauro apyg. Geležinio Vilko rinktinė Viesulo būrys 1944–1946 m.

Juozas Martinaitis, g. 1893 m. (po mirties), kitokiais būdais kovojo už Lietuvos nepriklausomybę, Marijampolės aps. Kazlų Rūdos valsč. 1940–1941 m.

Vytautas Masiulis, g. 1932 m., partizanų ryšininkas, Utenos aps. Užpalių valsč. Eimučio, Audros būriai 1944–1950 m.

Bronislovas (Bronius) Meškauskas, g. 1917 m. (po mirties), partizanas, Ukmergės

aps. Taujėnų valsč. Vyčio apyg. Sauliūno būrys 1944–1946 m.

Vincentas Motiejūnas, g. 1919 m. (po mirties), partizanas, Ukmergės aps. Želvos valsč. 1945–1946 m.

Magdė Petraitienė, g. 1890 m., partizanų rėmėja, Prienų aps. Prienų valsč. 1945–1948 m.

Povilas Petraitis, g. 1880 m. (po mirties), partizanų rėmėjas, Prienų aps. Prienų valsč. 1945–1948 m.

Eleonora Rakauskienė-Kronkaitytė, g. 1939 m., partizanų rėmėja, Marijampolės aps. Marijampolės valsč. 1948–1951 m.

Stefanija Piečienė-Šrapnickytė, g. 1930 m., partizanų ryšininkė, Mažeikių aps. Ylakių valsč. Žemaičių apyg. Alkos rinktinė Venckaus būrys 1946–1948 m.

Stasys Plutulevičius, g. 1932 m., partizanų ryšininkas, Varėnos aps. Merkinės valsč. Dainavos apyg. 1945–1952 m.

Antanas Prunskas, g. 1934 m., partizanų ryšininkas, Biržų aps. Biržų valsč. 1947–1953 m.

Zita Šeputienė-Jonikaitė, g. 1934 m., partizanų ryšininkė, Tauragės aps. Tauragės valsč. Kęstučio apyg. Eimučio, Lelijo, Jūros būriai 1947–1954 m.

Jonas Vižinis, g. 1929 m., partizanų rėmėjas, Utenos aps. Alantos valsč. J.Tumėno, J.Petrusko būriai 1944–1949 m.

Kazimieras Žebrauskas, g. 1910 m. (po mirties), partizanas, Kauno aps. Vilkijos valsč. 1944 m.

Dominykas Žukauskas, g. 1911 m. (po mirties), sukilius dalyvis, Mažeikių aps. Laižuvos valsč. 1941-06-22–28.

Atsiliepimas apie šiuos pretendentus galite siuštėti adresu: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino pr. 40/1, LT-01110 Vilnius. Pasiteirauti telefonu: (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas remiantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: "Pretendentai į kario savanorio ar Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje".

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

Prenumeratos indeksas – 0117. Prenumerata kainuoja: 1 mėn. – 5,20 Lt, 3 mėn. – 15,60 Lt. Vienas sa-vaitraščio numeris kainuoja 1,30 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį. Iki kiekvieno mėnesio 22 d. galite užsiprenumeruoti „Tremtinį“ kitam mėnesiui.

Molotovo-Ribentropo sutarties šleifas

(atkelta iš 4 psl.)

Kovos dvasia sklandė ir šiu metų rugpjūčio 23–iosios mitinge. Jį savo ugninga kalba pradėjo sesuo Nijolė Sadūnaitė. Ji skaudžiai pliekė Lietuvos politikus už jų parsidažinėjimą ir bėglioji iš partijos į partiją, labai aštrai kėlė reikalavimą tirti V. Pociūno, pasak jos, nužudymo aplinkybes. V. Pociūnai ji vadino kankiniu ir net ragino žmones maldose jo prašyti užtarimo Lietuvai. Nemažajos kritikos dozė teko ir šalies Prezidentui, kuris nesistengia, anot jos, siekti V. Pociūno nužudymo išaiškinimo.

Kaip tik po šios aršios N. Sadūnaitės kalbos pasiskė šalies vadovas. Tačiau Valdas Adamkus buvo iš anksto pasirengęs kalbai ir nė kiek nesistengė atsakyti į Sadūnaitės išsakyta kritiką. Šalies vadovas sakė, kad ši diena pažymėta juodojo kaspiño ženklu, tačiau ji – ir pasididžiavimo, garbės, drąsos bei ryžto diena.

„Šioje vietoje buvo įžiebtą didelę laisvės ir vilties ugnis,

kuri paskrido povišą Lietuvą, pasiekė tolimesnius jos kampeilius ir vedė mus tolyn“, – sakė Prezidentas V. Adamkus.

Valstybės Prezidentas pažymėjo, kad milžiniška liepsna išplieskusi ugnis atvedė Lietuvą į laisvę ir neprieklausomybę. Šiandien šimtai tūkstančių žmonių yra dekingi tiems keliems asmenims, kurie laisvės troškimu uždegė visą Lietuvą, išvedė ją į Baltijos kelią ir sugrąžino valstybę į laisvų tautų bendruomenę.

„Ši liepsna dabar yra kiek priblēsus, bet neužgesusi, – sakė Prezidentas V. Adamkus. – Tačiau tikiu, kad tai, kas šioje vietoje buvo pradėta, turėtų į mūsų gyvenimus idealizmą ir uždegti mus kurti dar gražesnę Lietuvą ateities kartoms“.

Šalies vadovas padėkojo visiems, prieš dvidešimt metų surengusiems istorinį mitingą.

„Daugelio tūkstančių žmonių vardu noriu asmeniškai Jums padėkoti. Tegu Jūsų pradėtas darbas lydi mus į

klestincią, laimingą ir laisvą Lietuvą“, – sakė Prezidentas V. Adamkus.

Turbūt vienas iš optimistiškiausių buvo prof. V. Landsbergio pranešimų. Jis ragino žmones išsaugoti anų dieną dvasią ir burtis naujiems darbams į naują sajūdį. Jis papasakojo, kaip vienas žmogus jam skundesi, kad negali pasisakyti, nes jo niekas neklauso. Todėl profesorius liepė surinkti krūvon šimtą žmonių ir vienu balsu pasakyti tai, ką nori. Toks jungtinis balansas bus išgirstas. Panašais pamokymais V. Landsbergis buino tautos dvasią prie A. Mickevičiaus paminklo. Jis taip pat išreiškė susirūpinimą V. Pociūnu bylos tyrimo baigimini. Ir čia pat mitingo dalyviamas pažadėjo paklausti šalies Prezidento, ar tikrai iš pradžių pritarė Vyriausybės inicijuotos komisijos, turėsiančios iš naujo peržiūrėti V. Pociūno žūties bylą, veiklai, dabar jis yra prieš tokios komisijos sukūrimą.

**Audronė V. ŠKIUDAITĖ,
Ingrida VEGELYTĖ**

Skelbimai

Rugsėjo 2 d. (sekmadienį) 13 val. Prienų r. Pakuonio bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už Tauro apyg. Geležinio Vilko rinkt. partizanus. Vėliau bus šventinamas atstatytas bunkeris Vangų miške.

Pasiteirauti LPKTS Prienų filialo pirm. **D. Raslavičienės** tel. (8 319) 68 246, 8 656 24 973.

Rugsėjo 8 d. (šeštadienį) Šakių r. Griškabūdžio parapijos bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už 1947 m. gruodžio 27 d. žuvusius Tauro apyg. Žalgirio rinkt. Vyčio kuopos partizanus: būrio vadą Vytautą Svetelį-Narą, Joną Cimbolaitį-Sarvą, Adomą Tumosą-Matrosą, Vytautą Endziulaitį-Svajūną ir Praną Svogūnaitį-Klevą. Po šv. Mišių žūties vietoje bus pašventintas paminklas. Ypač laukiame žuvusiuų giminu, artimųjų, buvusių bendražygių, jaunimo.

Teirautis tel. (8 5) 234 2019 Zigmantas Tumosas.

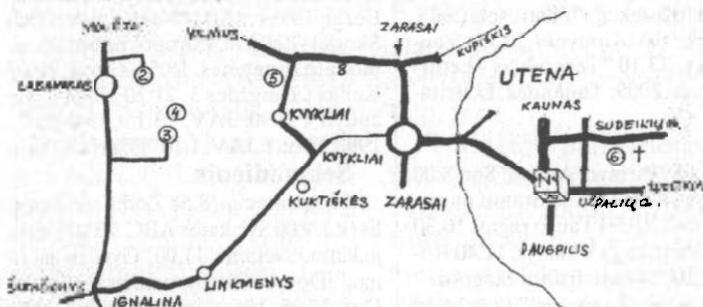
LPKTS Utenos filialas ir Vytauto apygardos partizanų valdyba **rugsėjo 15 d.** rengia žygį Vytauto apygardos partizanų kovų takais.

Programa:

10 val. šv. Mišios Labanoro bažnyčioje.

Maršrutas: Labanoro giria, Kalnų srities štabo bunkeriai, kautynių vieta, paminklas žuvusiesiems; Labanoro giria, Kauko bunkeriai, kautynių vieta; Labanoro giria, Margio bunkeriai, kautynių vieta; Papiškių k. paskutinio Lietuvos partizano Antano Kraujelio žūties vieta; Utene, kančių kalnelis partizanams, koplyčia – Marijos ir Aleksandro Žemaičių dovana Utenei; Utenos stadionas, pokalbiai partizanams atminti.

Maršruto ilgis 75 km, miško keliais 10 km, lauko keliais 6 km.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3785. Užs. Nr.

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Bronius Valeckas

1921–2007

Gimė Biržų r. Gaidžiūnų k. ūkininkų šeimoje. Iki 1940 m. buvo Šaulių organizacijos narys. Okupacijos laikotarpiu dalyvavo rezistencinėje veikloje. 1946 m. areštuotas. Kalėjo Norilsko lageriuose. 1950 m. grįžęs į Lietuvą apsigyveno Anykščiuose. 1990 m. tapo LPKTS Anykščių skyriaus nariu, buvo Šaulių sajungos S. Dariaus ir S. Girėno kuopos narys. Aktyvus ir pareigingas išliko iki paskutinės gyvenimo akimirkos.

Palaidotas Anykščių kapinėse.

Užjaučiame žmoną ir sūnų su šeima.

LPKTS Anykščių filialas

Marcelė Vingrytė

1919–2007

Gimė Utenos aps. Debeikių valsč. Zaliesio vienkiemijoje. 1944 m. rudenį Marcelė įsitraukė į rezistencinę veiklą – buvo aktyvi Algimanto ir Vytauto apygardų ryšininkė. 1946 m. areštuota ir nuteista 10 m. lagerio ir 5 m. be teisių. Magadano lageriuose kalėjo 1946–1954 metais. Į Lietuvą grįžo 1959 m., apsigyveno Anykščių r., Andrioniškyje. Atgimimo laikotarpiu aktyviai dalyvavo Sajūdžio, vėliau – LPKTS Anykščių skyriaus veikloje.

Palaidota Andrioniškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį Elena.

LPKTS Anykščių filialas

Antanina Beliūnienė

1922–2007

Gimė Raseinių r. Viegenų k. Užapsipriešinimą okupantams 1947 m. buvo suimta ir įkalinta Mordovijos lageriuose. 1955 m. reabilituota, grįžo į Lietuvą. Dirbo Kauno P. Ziberto šilko kombinate.

Palaidota Raseinių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame giminės ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Vincas Šalkauskas

1926–2007

Gimė Drabužninkų k., Aukštadvario valsč., Trakų aps., ūkininkų šeimoje. Jaunystėje padėjo tėvams ūkininkauti. 1949 m. nuteistas 10 metų kalėti Kolymos – Magadano lageriuose. Tolimuojuose Rytuose su likimo drauge sukūrė šeimą. Į Lietuvą grįžo 1955 m. Apsigyveno Lentvaryje. Užaugino sūnų ir dukterį.

Palaidotas Aukštadvario kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Lentvario filialas

Vincenta Gislionytė-Indriliūnienė

1925–2007

Gimė Biržų r. Vabalninko valsč. Ančiškių kaime. Šeimoje augo keturios seserys ir brolis. Brolis žuvo partizanaudamas. 1949 m. šeima ištremta į Irkutsko sr. Bodaibo r. Zimos gyvenvietę.

Sesuo Janina ir buvę Vabalninko tremtiniai

Informuojame

Knygų tremties ir rezistencijos tematika galite įsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Kaune, Laisvės al. 39.